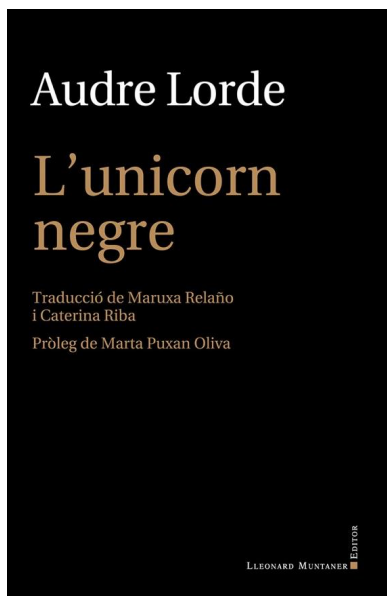

Com la terra d'agost la pluja

Autoria: Audre Lorde
 Traducció de Maruxa Relaño i Caterina Riba
 Pròleg de Marta Puxan Oliva
 Títol: *L'unicorn negre*
 Editorial: Leonard Muntaner Editor, Palma 2024
 188 pàgines

El 1984 Audre Lorde arriba al Berlín-Oest i escriu amb la mà flamejant que la caracteritza: “Qui són, les dones alemanyes de la diàspora? [...] Per a mi, afro-alemanya significa els rostres radiants de Katharina i de May”. Passejo ara per l’Oberbaumbrücke i giro a la cantonada per la riba que duu el nom de May Ayim. I com qui segueix un camí antic i en reconeix les branques, recordo com la poesia de Lorde condueix a la lectora allà on es troben les tradicions i les veus que comencen a descloure’s, amb els lligams inseparables entre art i vida.

Audre Lorde (Nova York, 1934- St. Croix, 1992), poeta, escriptora, pensadora i activista pels drets civils, escriu *L'unicorn negre* (1978) després d’haver dedicat diverses obres a trenar les seves experiències com a dona negra i lesbiana amb les lluites per la justícia racial. El llibre esdevé una obra magna que trena l’imaginari i la lluita afroamericana amb el deler d’indagar en les seves pròpies vivències: l’herència colonial, el panteó dels

orixàs i les veus de les dones que la formen: conegudes, inconegudes i que s'alcen contra les violències racials.

La traducció la devem a Maruxa Relaño i a Caterina Riba, que han sabut transmetre la força del seu vers, tallant, arrelat i rítmic, constituït per una força intemporal i contundent. L'unicorn negre apareix com una contravisió del somni europeu blanc, com el *mythos* d'on brolla la deu de les divinitats de la fertilitat i la força, atributs que apareixen amb un poder que desborda l'aproximació que en podríem fer aquí, i que Lorde capta amb la cadència del vers i l'impacte de les imatges.

Tal i com assenyala Marta Puxan al pròleg, l'obra es basteix sobre el tapís mitològic dels orixàs, les divinitats de la cultura nigeriana yorubà, un imaginari arrelat a la vivència de les persones que van ser esclavitzades a Amèrica. La potent metàfora de l'unicorn negre, animal descrit com a "insaciable, impacient", una fera corpòria i cosmològica: "No és a la falda d'ella on reposa el corn / sinó dins la seva cavitat lunar / que creix". O com llegim a "De la casa de Yemayà", conté també la força del llinatge: "Carrego a l'esquena dues dones / una de negra i ufana i oculta / en la fam ebúrnica de l'altra / mare / pàl·lida com una bruixa / però estable i familiar [...] els seus pits son enormes àncores fascinants / en la tempesta de la mitjanit".

El pes ancestral s'hi fa present no tan sols com un lligam, sinó com un anhel futur que vol ser recordat i transformat, com allò que més ancora el jo poètic al cos de la mare: "Mare necessito / mare necessito / mare ara necessito la teva negritud / com la terra d'agost la pluja". La llengua que trobem en aquesta traducció és l'hereva de Maria-Mercè Marçal i d'Anna Dodas: per fer parlar i desparlar el desig, per enfondir-se en les seves cavitats i imatges més fosques, tel·lúriques o que enceten una nafra antiga: "Però de tant en tant / una estrella marxa / enfonsada en un peu d'infant".

El procés de mudar de pell, anàleg al de desfer-se de les opressions que han calat endins del jo líric, s'advenen: "La meua pell es va tensant / aviat la mudaré / com un llangardaix / com un bàlsam evocat / en despuntar la lluna nova". L'encontre amb la metamorfosi corpòria es troba en conjunció amb els astres i els rèptils: "I gosaré entrar al bosc xiulant / com la serp que ha alimentat al camaleó / cercant els canvis / que

esdevindrà per sempre”. El procés de mudança d’una nova pell, poesia dolorosa que s’endinsa cap a les cavitats més fosques de la memòria.

Lorde fou també una de les pensadores sobre l’erotisme i al seu cèlebre text *Uses of the Erotic* afirmava que “és la mesura entre els confins de la nostra consciència i el caos dels sentiments més profunds”, una amalgama de força i resiliència necessària que passa per fer néixer espais de lluminositat i de tendresa. I retornant a la riba de May Ayim, de la consciència individual de la que parla Lorde es reflecteix un constant anhel de voler evitar un cant unívoc, d’escoltar sempre totes les veus possibles, en un dia i una nit que es besen, però no es dissolen en l’altre: “Soc / el sol i la lluna i la fam constant / el vorell esmolat / on es trobaran el dia i la nit / i no seran / un”.

Així, llegir Audre Lorde en català no només vol dir poder gaudir de la seva veu en la nostra llengua, sinó també poder fer-la dialogar amb les autores que s’hi relacionen, estèticament i política, i contribuir a poder llegir en la nostra llengua una de les joies més punyents de la poesia del darrer segle, com el vorell esmolat de l’autora que afirmava que “no hi ha jerarquia d’opressions entre les qui comparteixen l’objectiu de l’alliberació”.

Mireia Casanyes Dalmau